

СУЧАСНА КИЇВСЬКА ТОПОНІМІКА ЯК ВИЯВ ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ

Проаналізовано топоніміку київських вулиць як один із проявів національної пам'яті. Прослідковано формування духовно-історичних орієнтирів для громадян, розглянуто ідеологічну практику радянського та сучасного урядів у топоніміці Києва. Запропоновано авторське бачення назовництва, зокрема зазначено постаті, прізвища яких мають бути присутні на мапі міста.

Ключові слова: *топоніміка, Київ, історична свідомість, ідеологічна практика.*

Топоніміка міських вулиць є певним маркером національної пам'яті. Міська антропоніміка є свідченням духовно-історичних та ідеологічних орієнтирів, які накидалися владою для формування відповідного суспільно-політично орієнтованого громадянина. Назви вулиць вибудовували шкалу цінностей суспільства, протягували нитку державної тягlostі від минулого через сучасне у майбутнє.

Антропоніміку українських міст сучасна українська влада почала формувати після 1991 р. До того часу усе міське назовництво носило виразний колоніальний характер. У часи Середньовіччя не було сталих назв вулиць, вони були частиною людської пам'яті, яка відрізняла одну вулицю від іншої за характерними топографічними ознаками. Назви домодерної доби не носили ідеологічного забарвлення. Вулиці або називалися іменами географічних урочищ (Кожем'яцька, Дігтярна, Гончарна, Кловська, Глибочицька, Почайнинська, Хрещатик, Козиноболотна), або іменувалися за напрямками сусідніх міст (Львівська, Вишгородська, Межигірська, Великі і Малі Житомирська та Васильківська), або їх визначали головні об'єкти міста: церкви, монастирі, ринки, військові укріплення (Золотоворітська, Микільська, Софійська, Михайлівська, Покровська, Костельна, Житньоторзька, Контрактова, Велика Підвальна, Прорізна та інші) [1].

Ідеологічні назви – данина Нового Часу. Вони з'явилися в Києві лише на початку XIX століття. Старі мапи до цього періоду навіть не фіксують назв вулиць. Фіксувати назви вулиць на картах почали фактично від затвердження першого реального генерального плану Києва 1837 р., хоча перші затверджені на державному рівні назви (вул. Олександрівська) з'явилися ще на початку XIX ст. за київського військового губернатора М. Милорадовича [2]. У кінці 1830-х – початку 1840-х рр. розпочалося регулярне планування нової мережі вулиць. Їх з'явилося у місті багато, виникла проблема їхньої кодифікації, а отже й міського назовництва.

Звісно одержали право на життя традиційні назви вулиць «присвійного» характеру, але виникла потреба і в назві центральних магістралей, що

сполучили в одне ціле різні міські квартали і райони. Тоді виникла Володимирська вулиця, яка свідчила про знакову постать – великого київського князя Володимира Святого. Згодом усі головніші князі одержали свою прописку на мапі міста. Для цього обрали Поділ, де виникли Ігорівська, Олегівська, Ярославська; Святославська з'явилася вже на Новій Забудові. Князівські імена сьогоднішнього Києва не суперечать нашим уявленням про минуле. Ми його сприймаємо як частину україно-руського князівського періоду історії – першого державного періоду історії України, хоча в дореволюційні часи ці назви обслуговували імперську державну ідею про триєдиний «руський народ» та тричасну історію імперії Романових: Русь Київську, Русь Московську і Русь Петровську (Петербурзьку).

Виходячи з цієї удаваної єдності, влада міста, що вже у XIX ст. не була місцевою, «магдебурзькою», а представляла російський правлячий клас (військовиків, купців і чиновництво), відповідним чином оформлювала назви нових вулиць та перейменовувала старі. З одного боку, розвивалася стара традиція – шанування історичних реалій Києва. І у середині позаминулого століття на карті Києва фіксувалися й Брест-Литовський проспект, Предславинська, Володимирсько-Либідська, Липська, Шовковична, Виноградна вулиці (три останні – як згадка про три найбільші гаї Липок). Але нова влада почала увічнювати слідом за старокиївськими князями й імена усіх царів династії Романових XVIII–XIX ст. Центральні вулиці Києві одержали імена Єлизавети Петрівни, Катерини II, Олександра Першого, Миколи I та Миколи II. Крім цього, розпочалося перше в нашій історії перейменування з ідеологічною метою. Старі, визнані киянами назви почали перейменовувати іменами київських, подільських і волинських генерал-губернаторів. Шовковична стала Левашівською, Лютеранська – Анненківською, Прорізна – Васильчиківською. Для повної картини того, що історію Києва почали міряти добами правління генерал-губернаторів, треба додати Бібіковський бульвар, Безаківську (колишня Комінтерна), Ігнат'євську (потім Урицького), Тrepівську (Банкову) вулиці. Крім того, уваги удостоювалися і цивільні губернатори I. Фундуклей та П. Панкрат'єв. Кияни щоправда не сприйняли цих перейменувань і називали усі ці вулиці по-старому. До честі тодішньої влади, вона не наполягала на своїх назвах і толерувала вибір киян. Фактично й на офіційному рівні існували дві назви, але головнішими були не урядові, а ті, що функціонували серед містян.

Звісно, нічого особливого в ідеологічній практиці привласнення національного простору немає. Така ж ситуація існувала в будь-якій імперії. В усіх містах Австро-Угорщини з «підбитими» під австрійську руку народами: Будапешті, Празі, Кракові, Львові були свої вулиці Франца-Йосифа та Марії-Терезії. Але, з іншого боку, існувало і національне назвництво. Будапешт на центральному проспекті Пешта вшанував пам'ять графа Андраші, Прага в назвах мала пантеон своїх героїв: Ян Гус або Франтішек Палацький; Краків і Львів: Тадеуша Костюшка, Адама Міцкевича, Яна Казимира, Олександра

Фредра і Стефана Чарнецького. Щодо останнього, його похід і масове мордування українців на Черкащині у середині XVII ст. та вилучення з труни праху Б. Хмельницького не лише не вважалося актом вандалізму, а вписувалося в чесноти міцного польського державника і патріота, що скрутив голову «козацькій гідрії». У підросійській Україні все було інакше і жодне місто не мало не те що вулиць І. Мазепи, І. Виговського, П. Могили, П. Сагайдачного, І. Гонти, А. Веделя, І. Григоровича-Барського, Т. Шевченка, але навіть нібито «москвофільського» Б. Хмельницького [3, 80–98]. Коли ставили пам'ятник Б. Хмельницькому, то найменували площу Бесарабського ринку ім'ям гетьмана, але в народі ця площа завжди називалася Бесарабською.

Лише «підпільним» порядком гурт українофілів у Комісії з найменувань вулиць у 1869 р. зміг найменувати у Києві три вулиці, але не за прізвищами, а іменами, що зберігало анонімність. На честь провідників Кирило-Мефодіївського братства: Т. Шевченка, П. Куліша і М. Костомарова було названо три вулиці у Латинському кварталі за будівлею Київського університету – Тарасівська, Паньківська та Микільсько-Ботанічна [4, с. 467–483]. Проте це була лише українська «дуля в кишені», бо Паньківська вулиця географічно припала на Паньківщину – мікротопонім Києва – місце митрополичих намісників, які володіли цими землями. Назви ці були амбівалентними, і більшість киян їх сприймала як імена першопоселенців цього району – міфічних Тараса, Миколи і Панька.

Одержати офіційну площу чи вулицю Шевченка київські українці не спромоглися навіть у дні святкування п'ятдесятиріччя з дня смерті та сторіччя з дня народження великого Кобзаря. У Львові сили українців були потужнішими і поляки-міські урядники «з барського плеча» назвали у Львові одну з вулиць на задвірках міста на честь Шевченка [5, с. 200–202]. У той же час російська і польська громадськість в Україні добилися, щоб під час святкування у 1897 р. сторіччя Адама Міцкевича кожне місто в Галичині мало вулиці його імені у престижних центральних районах. На Великій Україні таку процедуру пророблено щодо О. Пушкіна у 1898 р., на честь сторіччя від дня народження поета. Згодом у Києві ще з'явилися імена класиків російської літератури – І. Тургенєва, М. Лермонтова і М. Гоголя як малороса, а не українця (і знову ж таки у сторіччя від дня його народження – у 1909 р.). У 1911 р. після вбивства у Києві П. Столипіна теперішню вулицю Олеса Гончара, тоді Мало-Володимирську, було перейменовано на Столипінську.

В останні роки перед Українською революцією почала відчуватися доба казенної заідеологізації. Це дуже нагадувало добу перед останніми роками існування комуністичної імперії, коли у 1980-х рр. вулиця «м'якого» сталініця М. Калініна була перейменована на площу з жорстко ідеологічно детермінованою назвою – Жовтневої революції. І це на додачу до вулиці з такою ж назвою (сучасна Інститутська), яка з'єднувала Хрещатик і Кловський узвіз. Нова станція метро між «Університетом» і «Хрещати́ком» стала «Ленінською». Паралелі між добами особливо відчутні, коли згадати лихоманково-

офіційне пам'ятникотворення за п'ять–сім років перед Першою світовою війною та падінням червоної імперії СРСР у 1991 р. Великодержавники-царисти вибудовували «Олександра-визволителя», П. Столипіна, княгиню Ольгу, Іскру і Кочубея. Великодержавники-комуністи – «Родіну-мать», музей В. Леніна (для чого зрили половину Володимирської гірки і знесли Європейський готель – пам'ятку архітектури середини XIX ст.), пам'ятник Леніну на сучасному майдані Незалежності, «ярмо» дружби народів [6, с. 122–138]. Але царська ідеологізація все ж не йде у порівняння з наступними часами. Треба визнати не лише лагідність першої, але й певну її ненав'язливість і делікатність.

Справжня суворі ідеологізація із закручуванням усіх гайок інтелектуального життя настала після остаточної перемоги російських комуністів у 1920 р. Українська влада у 1917–1920 рр. була більш ніж толерантною, але ця толерація йшла від невпевненості у власних силах з відчуття ворожого оточення російськокультурного міста, яке прагнуло залишитися у великій Росії. Свого назвництва влада УНР і Української Держави не встигла ввести, хоча певні бажання українізації ідеологічного простору національної столиці були.

Комуністична ідеологізація назв вулиць носила тотальний характер. Переіменовано було чи не сто відсотків назв. Навіть такі знакові, як Хрещатик і Володимирська – змінили свої імена на Воровського і Короленка. Старі топонімічні райони, такі як Печерськ і Поділ, були визнані ідеологічно невідповідними, і вони стали Ленінським і Петрівкою (на честь Г. Петровського). І все ж кияни до них довго не звикали, по-старому називаючи вулицю Прорізною, а не Свердлова, або Михайлівською, а не Паризької Комуни. У 1920–1930-ті рр. серед номенклатури найменувань були не лише більшовики, а й представники «дрібнобуржуазних» єврейських і навіть ліво-соціалістичних українських партій, есерів (серед них навіть терористів) (Борохова, Гершуні, Нероновича). Українських діячів, окрім Шевченка, не дуже шанували. У центрі – лише бульвар Т. Шевченка нагадував про питому Україну. І хоча до часів сталінського терору в назвах установ були імена майбутніх «буржуазних націоналістів» (Центральний історичний архів імені В. Антоновича, Інститут народної освіти імені М. Драгоманова, етнографічний музей Ф. Вовка), їхніми іменами було заборонено називати вулиці.

У кінці 1930-х рр. усталася комуністична номенклатура назв. Крім Леніна – це були діячі партії, що відійшли за життя «вождя пролетаріату» або до встановлення одноосібної диктатури Сталіна. Вулиці Свердлова, Держинського, Фрунзе, Артема, Кірова, Калініна, Чекістів, Жовтневої революції, Лібкнехта, Люксембург заповнили всі міста України. У часи відлиги Хрущова до них додали прізвища українських комуністичних колаборантів, та й то тих, що були репресовані у другій половині 1930-х рр. і які були задіяні у масовому терорі та голодоморі 1932–1933 рр.: Постишев, Затонський, Чубар. Про націонал-комуністів, знищених раніше цього часу, не йшлося.

Хоча і з'явилася вулиця Скрипника, але Хвильового не було пошановано – як радикального українського комуністичного націоналіста.

З українських діячів ідеологічне випробування витримали лише письменники-класики, які, на щастя, не дожили до 1917 р., бо тоді б підтримали українську революцію, а отже, втратили б для комуністів свою легітимність як «правильних» письменників. Список дозволених метропольною владою українців був максимально малим: І. Франко, Леся Українка, М. Коцюбинський, Панас Мирний, І. Карпенко-Карий, М. Заньковецька, П. Саксаганський. Останньому дали перевагу перед більш знаним М. Садовським, бо той перебував в еміграції. Його вулиця у Києві була до революції головною «українською» вулицею, якій більше пасувало б ім'я Є. Чикаленка, що жив там майже 20 років. Але Чикаленко був однозначним прихильником УНР, його ім'я мали забути. Деяких чільних діячів української культури, таких як А. Кримський, М. Біляшівський та ін. було відсунуто у 1960-ті рр. на задвірки нових міських масивів. І про існування цих назв мало хто в Києві здогадується.

У 1991 р. Київ і Україна в цілому увійшли до нової доби з класичним тоталітарним обличчям топонімічного назовництва. При чому увічнення у назвах заслужили саме ті діячі, які відзначилися у збройному завоюванні України у 1917–1921 роках. Приміром, донедавна існувала вулиця матроса Полупанова, який запальними набоями з методичним садизмом розстрілював будинок головного українського «буржуя» Михайла Грушевського на вулиці Паньківській. Фактично, в назвах київських вулиць була зафіксована окупаційна влада.

Цікаво порівняти імена у назвах вулиць Києва із назвами вулиць Варшави. В її назвах зафіксовані усі керівники боротьби за польську незалежність: учасники революції 1793 р. під проводом Т. Костюшка; один із керівників польських легіонів армії Наполеона Ю. Понятовський; керівники польських повстань 1830 р. та 1863 р., зокрема Р. Трауггутт; борці за польську незалежність другої половини ХІХ ст. – 1918 р., зокрема й лідер польської соціал-демократії І. Дашинський. Серед діячів ХХ ст. відзначені: провідник польської держави Ю. Пілсудський (є площа у самому центрі); останній маршал Другої Речі Посполитої, уродженець наших Бережан, Е. Ридз-Смігли (парк його імені). Великий проспект на правому березі Вісли названо на честь керівника польських легіонів в Англії – В. Андерса. Є також проспект Армії Крайової, який закінчується мостом головного коменданта Армії Крайової С. Грота-Ровецького (хоча армія була причетна до масового знищення українського населення «кресів всходніх» у 1943–1944 рр.). Серед центральних магістралей польської столиці є вулиці, найменовані в останнє двадцятиріччя і присвячені подіям кінця ХХ століття. Це вулиці Яна-Павла II та Аляя Солідарності. Імен своїх комуністичних колаборантів, таких як Ф. Дзержинський, варшавські вулиці були позбавлені теперішньою владою.

В Україні лише на Західній Україні увічнено пам'ять героїв національно-визвольної боротьби: Українську повстанську армію, лідерів національного

руху кінця XIX – початку XX ст. К. Левицького, Ю. Романчука, провідників Листопадового зриву 1918 р. Д. Вітовського і диктатора ЗУНР Є. Петрушевича, керівників національно-визвольного руху 1930–1950-х рр. Є. Коновальця, С. Бандеру та Р. Шухевича. Львів'яни є першими в тому, що системно підійшли до зміни свого колоніального обличчя у назвах вулиць. Спочатку було перейменовано близько 400 вулиць, потім додано ще кілька сотень, і хоч не всі вони викликають однозначне схвалення, Львів одержав справді національне антропонімічне назовництво [7]. При чому були збережені й назви польського Львова до 1939 р. (Коперніка, Матейка, Міцкевича), а також і російські – Пушкіна, Лермонтова, Тургенева (останніх двох вже перейменовано кілька років тому). Цікаво, що вулиці Львова мають соборницький характер. Низка діячів Києва, які діяли у всеукраїнському просторі, були увічнені у нових назвах. Приміром, С. Петлюра (хоча і «продав» Галичину Польщі), В. Липинський, В. Антонович, С. Єфремов, О. Кониський. Проте чомусь цим людям в їхньому рідному місті Києві місця на мапі не знайшлося. А що вже казати про «бандерівські», як вважають деякі засліплені комуністичною пропагандою люди, імена А. Мельника, митрополита Шептицького, Р. Шухевича. Зокрема, Є. Коновалець, який хоча й був у 1918 р. військовим комендантом Києва, і вів бої з більшовиками, своєї вулиці у нашому місті не має. У поляків постать Пілсудського оповита максимальною пошаною як відроджувача державності. У Києві вулиця Петлюри з'явилася радше всупереч, а не завдяки логіці. Його досі ще вважають «суперечливим», звинувачують у міфічному антисемітизмі. Що вже казати про головнокомандувача УПА Р. Шухевича. Ми не поляки, які шанують свого коменданта Армії Крайової, попри абсолютну аналогію УПА з АК. Остання для поляків символ незалежницьких змагань. У нас УПА досі пов'язують із колаборацією з німецьким фашизмом. І це тоді, коли мельниківське ОУН на Київських вулицях представлено іменами Олега Ольжича та Олени Теліги. Це сталося не в останню чергу завдяки співпраці Фондації Ольжича (сучасної ОУН(м)) із колишньою партноменклатурою у перші роки незалежності.

Київська влада ніяк не може позбутися більшовицького ідеологічного стереотипу, який національно-визвольну війну українського народу обмежував козаччиною, коліївщиною та опришківщиною. Далі Гонти і Залізняка, Кармелока й Довбуша ця боротьба не одержала легітимації. Бо з середини XIX ст. уся інтелектуальна окремішницька лінія української ідеології охрещувалася комуністичною пропагандою як «буржуазно-націоналістична», а отже, на всіх діячів від П. Куліша та М. Костомарова до М. Міхновського і Д. Донцова було навіщено тавро відступництва і зрадництва. Затаврували навіть соціал-демократів і комуністів: Л. Юркевича, В. Винниченка, О. Шумського і М. Хвильового, бо залишалися українцями до кінця.

Наприкінці радянського часу й на початках незалежності Комісія для перейменування й міська рада намагалися позбутися залишків тоталітаризму через повернення вулицям їхніх історичних назв. Щодо Інститутської,

Липської чи Софійської таке було легко й логічно здійснити, проте, повертати Миколаївську, Олександрівську чи Фундуклеївську видавалося справедливо недоречним. Однією з перших вдалих новоназв стало перейменування колишньої Кірова-Олександрівської на Михайла Грушевського [8, с. 11]. На цій вулиці розміщувалися Верховна Рада і Кабмін, а тому прізвисьце голови Центральної Ради їй безумовно пасувало. Але не обійшлося без традиційних курйозів політичної амбівалентності. Вулиця Грушевського плавно переростала у вулицю свого антиподу – Січневого повстання (антидержавного проросійського заклоту, спрямованого на відродження нової імперії в червоному її варіанті). Ця амбівалентність особливо виразно унаочнилася у часи мерства О. Омельченка, який її зафіксував на мапі, не дозволивши виділити кошти на зміну табличок тих вулиць. В результаті з'явилася нова назва, але залишилася й стара. Більше десятка років на мапах Києва, в оголошеннях і офіційних документах вулиця Антоновича по-старому називалася Горького, Сікових стрільців – Артема, Велика Васильківська – Червоноармійською. Причому, нова назва часто писалася в дужках після старої. Хвороба колоніального назовництва була загнана у глухий кут.

Мусимо із сумом засвідчити, що Київ ніяк не визначиться зі стратегією перейменовувальної політики. Досі все діялося за принципом часткового повнення, а не вирішення проблеми у глобальному масштабі. У зв'язку з цим варто наголосити на двох головніших проблемах світоглядного порядку, які заважають зрушити топонімічне питання з мертвої точки.

Перша – велика кількість людей свято переконана, що вся історія мусить бути відображена на мапі міста. Радянський період – це теж шматок історії, який велика кількість людей вважає найціннішим в історії нашої держави. При цьому говорять про політику примирення за зразком іспанського каудильйо Франко, який після своєї перемоги у громадянській війні пошанував і фалангістів, і республіканців. Але приклад Іспанії тут недоречний: і фалангісти, і республіканці воювали за Іспанію; у нас комуністи воювали за встановлення в Україні влади російської імперії червоного зразка. Що ж до українських комуністів, націоналістів і демократів, то між ними дійсно можна і варто знайти спільний знаменник. Не було принципової різниці між Скрипником та Хвильовим, з одного боку, та Коновальцем і Донцовим – з другого. І ті, й інші працювали заради української окремішності, байдуже комуністичної чи ні. І, власне, за це й постраждали, були репресовані системою.

Другий аргумент: одну ідеологію – комуністичну – ми скидаємо з постаменту, іншу – національну – вивершуємо. Чи не призведе це до того ж таки результату згодом. Проте ми забуваємо, що національно-державна ідеологія стоїть над вузькопартійною. Вона апелює до усього загалу народу, вона зрештою не є етноцентричною, а політичною – національно-державною. Бо українцями ми вважаємо людей усіх етнічних належностей, які мешкають в Україні, аби лише їхньою «партією» була Україна. І ті ж таки В. Антонович та В. Липинський були поляками за походженнями, а Ф. Ернст, який удостоївся

вулиці на задвірках летовища «Жуляни», оберігаючи київські пам'ятки, був німецьким громадянином. Отже, національне не може застаріти, бо сподіваємося, що й у з'єднаному світі Україна залишиться питомою одиницею.

На нашу думку, варто запропонувати таке бачення київського назовництва вулиць. Першочергового вшанування в антропонімічному міському середовищі заслуговують державні мужі. Від них залежало майбутнє культури та всіх інших складових суспільного життя. Тому на мапі міста мають бути:

1. Імена визначних представників української шляхти і гетьманів, чільних представників духовництва: І. Виговського, С. Немирича (творця Гадяцької конституції), П. Дорошенка, Й. Нелюбовича-Тукальського, Сильвестра Косова, Дмитра Туптала (митрополита Ростовського), Рафаїла Заборовського та інших.

2. Прізвища представників української еліти перед добою національного відродження XIX ст. та діячів самого відродження: Г. Полетики, О. Кониського, В. Антоновича. Мають бути відзначені велети української культури і громадського життя, перші ідейні новітні українці Києва: С. Єфремов, В. Доманицький, О. Лотоцький, Ф. Матушевський, Є. Чикаленко та інші.

3. Герої української революції 1917–1921 рр.: О. Греків, В. Тютюнник, В. Винниченко, родина Шульгіних, Д. Дорошенко, отаман Зелений, герої Холодного яру та інші.

4. Лідери національно-визвольної боротьби 1930–1950-х рр.: Є. Коновалець, А. Мельник, С. Бандера, Р. Шухевич та інші.

5. Культурні діячі і мислителі XX ст., які вписували Україну у контекст світової цивілізації: В. Липинський, Д. Донцов, В. Липківський, А. Шептицький, Д. Чижевський, І. Багрянний, Ю. Липа, Ю. Шевельов, У. Самчук. Є. Маланюк та інші.

Необхідно провести фронтальну ревізію усього київського назовництва і перейменувати усі назви вулиць, які несуть на собі відбиток тоталітарного минулого. Звісно, ця праця вимагає великого такту і розуміння минулого. Її проведення не має зачепити інтересів великого кола сучасного українського суспільства. Але провадити таку роботу необхідно, адже стара топоніміка й надалі виховує громадян як «будівників комунізму».

Список використаних джерел:

1. Пономаренко Л., Різник О. Київ. Короткий топонімічний довідник. – К.: Вид-во «Павлім», 2003. – 124 с.

2. Різник О. Топонімічний ландшафт Києва і проблеми державної топонімічної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://culturalstudies.in.ua/statti_1_2007.php.

3. Гирич І. Боротьба за Київ як ключове питання української ідеї / І. Гирич // Україна. Наука і культура. – К., 2005. – Вип. 33. – С. 80–98.

4. Левицький О. Історія будови пам'ятника Б. Хмельницькому в Києві / О. Левицький // Літературно-науковий вісник. – 1913. – Т. LXII. – С. 467–483.

5. Грушевський М. Улиця Шевченка у Львові / М. Грушевський // ЗНТШ. – ЛНВ – Т. X. – С. 200–202.

6. Докладніше див.: Гирич І. Історичний шлях у київських монументах: спадок минулого і сьогочасні проблеми / І. Гирич // Пам'ятки України. – 2007. – Ч. 1(154). – С. 122–138.

7. Мельник Б. Довідник перейменувань вулиць і площ Львова. XIII–XX століття. – Л., 2001. – 128 с.; 1243 вулиці Львова (1939–2009) / І. Лемко, В. Михайлик, Г. Бегляров. – Л., 2009. – 528 с.

8. Гирич І. Що за Боричевим Током?: (Роздуми з приводу перейменувань) / І. Гирич // Старожитності. – К. – 1992. – Ч. 13(29). – С. 11.

Гирич І. Б. Современная киевская топонимика как выражение исторического сознания

Проанализирована топонимика киевских улиц как одно из проявлений национальной памяти. Прослежено формирование духовно-исторических ориентиров для граждан, рассмотрено идеологическую практику советского и современного правительств в топонимике Киева. Предложено авторское видение наименования, в том числе обозначены osoby, фамилии которых должны присутствовать на карте города.

Ключевые слова: топонимика, Киев, историческое сознание, идеологическая практика.

Hyrych I. B. Modern Kyiv place names as an expression of historical consciousness

The article analyzes one of the manifestations of national memory: the case of place names of the Kyiv streets traced the formation of spiritual and historical landmarks for the citizens, considered the ideological practices of Soviet and modern governments, prompted the author's vision of the name, including the designated personages, whose names should be present on the city map.

Keywords: place names, Kyiv, historians' consciousness, the ideological practices.